

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Valerii Andreae Desselii Erotemata Ivris Canonici

Andreas, Valerius

Francofurti & Lipsiae, 1720

Liber I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63277](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63277)

quentibus Decretalium voluminibus alii tituli,
ut alio ordine collati, quam in Decretalibus
Gregorianis: sed illud tantum discrimen est,
quod Gregoriana compilatio plures habet ti-
tulos, qui in aliis compositionibus desideran-
tur: idcirco Gregorianos titulos explicare nobis
sufficiet. Ad hos igitur eadem methodo enar-
randos accedo, qua juris Civilis titulos in supe-
rioribus voluminibus exposui.

LIBER I.

Decretalium libri quinque sunt. Primus
continet juris primordia, quæ Justinianus
appellat τὰ πρῶτα? nam ea, de quibus Ju-
stinianus primo libro Codicis & prima Dige-
storum parte tractat, Gregorius in primum
Decretalium librum retulit eodem fere ordi-
ne, nisi quod loco titulorum, qui sunt apud
Justinianum de officio diversorum magistra-
rum, Gregorius varios titulos posuit de
prælati & eorum officiis. Itaque hujus pri-
mi libri sectiones tres sunt. I. De Deo, &
fide. II. De jure. III. De prælati & cleri-
cis. IV. De pactis & transactionib. V. De
postulantibus, & procuratoribus, & syndicis.
VI. De restitutionibus in integrum. VII. De
arbitris compromissariis. Hæc sunt, quæ Ju-
stinianus τὰ πρῶτα vocat, & eodem ordine

in Pandectis & Codice considerat. Quæ
propter in hoc sectionum ordine, jam ante
in Digestis exposito, & in iis quæ jam in
tulis Juris civilis enarrandis docui, frustra
petendis, tempus non teram: sed alia,
mihi utiliora videbuntur, proponam.

Tit. I. *De summa Trinitate, & fide
Catholica.*

Prima pars hoc primo titulo continetur
qui est etiam primus titulus Codicis.

II. De constitutionibus.

Sequitur secunda pars, quæ est de jure
autem jus partim scriptum, partim
scriptum. Initium sumit conditor
cretalium, a jure scripto, quod vocatur
stitutio, & dividitur in civilem & ecclesiasticam.
dist. 3. c. 1. sed hic potissimum de ecclesiastica
agitur, quæ appellatur canon. *dist. 3. c. 1.*
23. c. cano. §. Constitutiones ecclesiasticæ
decreta pontificum, & statuta conciliorum
*c. ult. & Inf. lib. 6. c. 1. & in prasat. Clem. 1.
dudum. & d. dist. 3. c. 3. §. porro & xxv. q. 1.
sunt quidam.* Adde, vel sub pontificum
cretis comprehendi etiam statuta a sedis Apo-
stolicæ legatis. *Inf. de offic. lega. c. 1.
& de locat. & conduc. c. 1. & de conju-
gin. & affin. c. 3.* statuta vero in particu-
laribus conciliis, vel ab episcopis, vel capitulis,
vim particulatium constitutionum habent,
ex literis. ii. & interdum egent confirmatione
scilicet

habeant. *c. cum dilecta. 22. & Inf. de iure*
 2 *præben. d. constitutus. §.* Ex dictis patet rescri-
 pta differre a decretalibus epistolis: quia de-
 cretales epistolæ sunt generales constitu-
 nes. *dist. 19. §.* Rescripta dividuntur I. In Apo-
 3 *stolica, Imperialia, & Episcopalia, ut ex*
definitione manifestum est. II. In generalia
specialia c. i. c. pastoralis. 14. §. quoniam. c.
des 15. III. In monitoria, præceptoria & ex-
cutoria capitulum. 30. c. ex insinuatione. 17.
cap. literis. 39. Præceptoriorum appellatio
 etiam inhibitoria rescripta complectitur. Nam
 qui aliquid inhibet, certe præcipit ne id fiat
 & inhibito seu prohibito nihil aliud est quam
 præceptum negativum. Unde inter iuris præcep-
 pta non solum ponitur honeste vivere, de
 um cuique tribuere, sed etiam alterum
 laderere. Jam vero inter monitoria & præcep-
 ptoria Doctores distinguunt: quia moni-
 toria communiter concedi solent absque
 cognitione, & cum illa clausula, *si senseris*
gravatum: præceptoria vero causæ cogniti-
 nem requirunt, nec solet dicta clausula
 his apponi. *Sup. 1. in l. quoties. C. de filio*
com. art. in l. filiusfamil. §. Divit. in fi. &
Ias. in 1. lect. num. 115. & in 2. lect. num. 5.
 175. *D. delegat. Inf. Mandos. in tracta. de*
nit. quest. 2. Præterea gloss. in *d. c. ex insinua-*
 tione hunc Romanæ curiæ mortem notari
 primo mittantur literæ monitoria, deinde
 præceptoria.

receptoriam, tandem executoriam sed Joh. And.
 notat hunc ordinem hodie non servari, nisi
 quandoque super receptione monialium. Addi
 potest quartum membrum, id est rescrip-
 ta permissoria, ex c. 4. *Inf. lib. 6.* ubi in sum-
 mario vocantur literæ facultatis. IV. In jure
 communi consentanea, veluti ut liceat ap-
 pellare: & aliena a jure communi, veluti
 ut liceat appellare. c. 1. Illa vocantur literæ ju-
 ratis, hæc appellantur literæ gratiæ in sum-
 mario. *cap. postulasti. 27. §.* Nota primo, re-
 scripta impetrari posse tam ab actore, quam
 a reo. c. 3. c. *cum coniugat. 24. cum sim.*
 Rescriptum ab excommunicato impetra-
 tum, ipso jure non valet, nisi super excom-
 municationis vel appellationis articulo
 impetratum sit. *Inf. lib. 6. c. 1. §.* Nota se-
 cundo, propter vitium in verbis admissum
 contra regulas linguæ Latinæ, rescriptum red-
 dit suspectum & inutile. c. *ad audientiam. 11.*
 Nota tertio, rescripta impetrata per subre-
 ptionem, id est, expressa falsitate, vel per
 corruptionem, id est tacita veritate, non va-
 lent. *Inf. de si. instrum. c. 7.* nisi is, qui impe-
 travit, dolo careat, & idem impetrasset, si fal-
 sum tacuisset, aut verum dixisset. c. *super lite-
 ras. 20. §.* Nota quarto, si in rescripto non
 sit inserta clausula, si preces veritate nitantur,
 jure civili rescriptum non valet. *C. d. divers.
 rescripti. l. ult.* quæ canonizata est xxv. q. 2. c.
de summi. 16. §. Imperator Zeno, contrarium ta-
 men

men statuitur. *Inf. c. 2.* ubi hæc clausula sub-
 8 auditur, & ita rescriptum sustinetur. §. Nota
 quinto, leges, quibus cavetur ut rescripta con-
 tra jus, nisi impetranti profint, & non
 obfint, vel contra publicam utilitatem
 valeant, esse canonizatas *xvj. quasi. 4. ubi
 habemus §. rescripta. & xxv. q. 1. c. ult. §. ubi
 vero. §. item consuetudo & q. 2. c. nec dicitur
 14. c. rescripta. 15. c. dicenti 16. in pr. & §. impetrans*
 9 *10 Anastasius.* §. Nota sexto, si directum
 scripta a partibus proferantur, si quidem
 posteriore fiat prioris mentio, posteriori
 valere, sin minus, standum priori rescripto
*c. 3. nisi is, qui prius rescriptum impetra-
 6. si autem 12. plerumque 23.* aut alterum
 scriptum sit generale, alterum speciale, quæ
 distincte speciale prævalet. *c. 1. & c. postea*
 10 *14. §. quoniam.* §. Nota septimo, rescripta
 quibus beneficia conferuntur, latissimam
 accipere interpretationem. *Inf. de verb. sig-
 c. olim. 16.* alia regulariter anguste accipiuntur
 contra impetrantem. *Hofstiens. Inf. de officio
 lega. §. quib. modis ejus jurisd. prorogatur
 quamvis enim fatear.* quia multi rescripta
 impetrantes abutuntur gratia sedis Apostolicæ
c. sedes. 15. c. nulli. 28. & c. ult. contra
 tem quædam clausulæ, quarum interpretatio
 ex Decretalibus constitutionibus manifeste
 est, & inde peti debent. *c. 4. c. scilicet*

c. pastoralis. 14. §. quoniam. c. sedes. 15. ea. causam. 18. c. postulasti 27. c. mandatum 38. c. literis. 39. c. abbatem. 40. c. ab excommunicato. 41. & Inf. lib. 6. c. quamvis. 8. c. si propter. 10. & Inf. Clemen. ult. §. Nota octavo, cum, qui malitiose utitur rescripto, ejus beneficio privari, & in expensas atque id quod interest adversario condemnari. c. ultim. §. 12

Nota nono, ea quæ contra formam rescripti sunt, infirmari. c. cum dilecta. 22. vers. didum.

IV. De consuetudine.

Hactenus de jure scripto: jus autem non scriptum est consuetudo, qua *D. de legib. & c. qua sit longa consuet.* Absoluta est hujus libri secunda pars, quæ est de jure: sequitur tertia de clericis & prælatis ordinandis, eorumque officiis.

V. De postulatione prælatorum.

Quia modo per postulationem, modo per electionem episcopi ac ceteri prælati promoventur. *c. 3. in fin. c. 4. §. ceterum. & inf. l. prox. c. innotuit. 20. & c. scriptum 40.* initio de his duobus promovendi modis dicendum videtur. §. Postulatio est concursus capituli petitio, ut is promoveatur sive adsumatur, qui non propter animi vel corporis vitium, sed ob alium defectum eligi nequit, propter quem non est inhabilis ad prospiciendum ecclesiæ, veluti quia est minor triginta annis, aut laicus.

- 3 §. Inter postulationem & nominationem
Andr. in d. c. 3. gloss. ult. sic distinguit: quod
 postulatio est solemnis, nominatio non est
 solemnis. Hostiensis autem in §. *quis postula-*
fit. vers. ideo dixi. aliam differentiam ponit:
 postulatio est unius certae personae, nomi-
 natio vero est plurium personarum designa-
 ut una ex his promoveatur. Nam Hostien-
 sis in §. *qualiter fiat postulatio.* non putat
 postulationem requirere aliquam solemnitate-
 sed quacunque forma fieri posse. Distingui-
 nem Hostiensis probo per *c. quod sicut.*
- 4 §. Nota primo, eos tantum posse postulare
 possunt eligere, licet ii possunt postulare
 qui non possunt eligi. *Inf. t. prox. d. c. in*
- 5 §. Nota secundo, postulationem & electionem
 non posse simul jungi: veluti, *Eligo postula-*
do, Postulo eligendo, Eligo & postulo inf.
- 6 c. 1. §. Nota tertio, ut postulatio valeat,
 cere, si major & sanior pars capituli con-
 tiat. *de his qua fit a maj. par. cap. c. 2.*
dist. 65. c. 1. 2. 3. sed si alium major pars
 stulet, alium minor pars eligat, uterque autem
 tam postulatus, quam electus, admitti possit
 tunc, ut postulatio praevaleat, opus est
 duplo major sit pars postulantium, quam
 eligentium: alioquin electio praevalebit.
- 7 *Inf. t. p. ox. c. scriptum. 40.* §. Nota quod
 postulantes non posse a postulatione, qua
 periori est praesentata recedere, sed superioris
 iudicium expectare. *c. 4.*

VI. De electione & electi potestate.

Electio est alicujus personæ idoneæ ad
 prælationem vel fraternam societatem ca-
 nonice facta vocatio. *Hosiens. in §. 1. &*
dist. 1. in ver. vera postulatio de postul. lib.
 §. Electio prælati ad collegium pertinet, 2
 ad eos qui pacto vel privilegio vel consue-
 tudine, hoc jus obtinuerunt. *Inf. de cau. poss. &*
prop. c. 3. & 16. q. ult. c. ult. Hosien. in §. quis
eligere, nisi jure prohibeantur, ut pupil-
Inf. lib. 6. c. ex eo quod. 32. in pr. & late. c.
de sancta. 51. c. Massiana. 56. & lib. 6. d. c. ex
quod. §. 1. & dist. 63. & absentes, qui nec
 per literas votum suum declarare, nec extra-
 neum procuratorem dare, sed tantum uni vel
 pluribus ex collegio seu capitulo vicem suam
 mandare possunt. *Inf. lib. 6. c. si quis justo.*
 §. Eligi debent idonei, non jure prohi- 3
 biti: verbi gratia, minor triginta annis, vel
 imperius, vel indoctus non debet in episco-
 pum eligi. *c. cum in cunctis. 7. §. In electione 4*
 citandi citari debent omnes, qui habent jus
 eligendi, ut possint interesse, si velint: alio-
 quin electio non valet: nisi is, qui non cita-
 tus absuit, eam postea ratam habeat. *c. quod*
dist. 28. & c. coram dilecto. 35. §. Fit autem 5
 electio tribus modis. I. Per scrutinium, cum
 presentibus omnibus, qui debent & volunt
 & possunt commode interesse, adsumuntur
 nomina de collegio fide digni, qui secrete & sigil-
 latim

71

latim vota cunctorum diligenter equantur
 & in scriptis redacta mox publicentur in
 communi: tuncque is eligitur, in quem
 vel major & sanior pars capituli con-
 II. Per compromissum, cum eligendi
 aliquibus viris idoneis committitur, qui
 omnium loco vacanti prospiciant. Illi
 inspirationem, cum simul omnes electi
 quasi divino impulsu commoti, statim
 precedente tractatu, in unius electione
 6 sentiunt. *c. quia propter 42. §. De sermo-*
 nota. I. Si plures sint electiones, non
 cere, quod aliquis a pluribus eligatur
 alii, nisi pars, quæ hunc eligit, sit major
 totius capituli. *c. ecclesia vestra. 38. & inf.*
 6. *c. si cui eligendi 23.* Sed in electione
 hoc est speciale, ut si quis a paucioribus
 duabus Cardinalium partibus electus,
 Papa se gerat, excommunicationi subiacet
 & sacri ordinis privatione mulctetur. *c. 6.*
 Si altera pars eligentium numero præce-
 tera eligentium auctoritate, & electi
 præcellat, neutram electionem valere,
 conjunctim requiritur, ut a majore & saniore
 parte sit electus. *c. ecclesia vestra 57.* Si
 men alterius partis numerus duplo major
 ejus electio indistincte valet, non admittitur
 quæstione de auctoritate eligentium & au-
 tis eorum qui electi sunt. *Inf. lib. 6. c. si quis
 do. 9.* dummodo electus sit idoneus: alio-

in confirmabitur electio personæ idoneæ a
 minori parte facta. *c. dudum 22.* III. Publi-
 catum scrutinium non posse electores variare,
 sed faciendam esse collationem, & celebra-
 tam electionem; ad quod per superiore[m],
 si opus erit, compellentur. *c. cum inter ca-
 nonicos 21. vers. non obstante & c. publicato.*
 §. De compromissaria electione nota, I. 7
 posse vel uni. *c. causam que 8.* vel duobus
 pluribusve electionem committi. *c. in causis.*
c. cum injure 33. c. cum in veteri. 52. II.
 Non tantum posse committi iis, qui sunt de
 collegio seu capitulo, *d. c. in causis d. c.*
in iure. dist. c. cum in veteri. sed etiam
 his, qui sunt extra collegium vel capitu-
 lum *d. c. causam qua.* III. Posse quosdam
 a capitulo eligi, qui non eligant præla-
 tum, sed alios electores ipsius prælati. *d. c. in*
causis. IV. Commissionem non posse revo-
 cari, si res desit esse integra: desinere autem
 esse integram, cum in tractatu de electione
 præcesserunt. *d. c. in causis.* §. His de electio- 8
 ne expositis, dicendum de electi potestate,
 quæ est electionis effectus, & posteriori par-
 te rubricæ proponitur. Electi potestates tres
 sunt. I. Potest electioni suum adsensum præ-
 bere intra mensem, ex quo sibi fuerit electio
 a electoribus præsentata, & suus adsensus
 petitus: quod electores, quam primum
 commode possunt, facere debent. *Inf. lib. 6.*
cap.

cap. 6. II. Potest res ecclesiasticas administrare, & ea quæ sunt jurisdictionis exercere, ut corrigere, excommunicare, conferre, confirmare, non tamen statim ac electionem sensit, sed postquam a superiore fuerit firmatus. cap. 7. §. 1. c. *transmissam*. 15. l. 6. c. 5. III. Postquam fuerit conlectus ea peragere poterit, quæ sunt ordinis, ut clericos ordinare, vel deponere, ecclesias parochialia consecrare. c. *quod sicut*. 28. §. *super*. Nota conjugale vinculum inter Ecclesiam prælatum contrahi per electionem & electionis assensum. c. *cum inter canonicos*. 21. *vers. dissonantia vestra*. per confirmationem. *Inf. tit. prox. c. 2. vers. sicut autem*. nempe electionem electi assensu initiari, confirmatione ratificari, consecratione consummari intelligitur. *Inf. tit. prox. c. ult.*

VII. De translatione Episcopi.

EX posteriori parte rubricæ præcedentis oriuntur sequentes tituli, quibus electionis testas limitatur modis. §. Prima limitatio est, quia si episcopus ab ecclesia, cujus est episcopus, ad aliam transferatur: potestatem quam in illa ecclesia habebat, amittit, et in hac accipit. Translatio namque episcopi, quæ & mutatio dicitur. *vij. q. 1. c. rationes*. 35. nihil aliud est, quam dissolutionis vinculi, quo episcopus cum priori ecclesia junctus erat, & ad alteram ecclesiam translatio.

cap. i. prox. c. in causis 30. in fi. & de post. pralat.
2. in fin. & c. 4. in fin. §. Nota primo; sicut 3
 ecclesia non potest episcopum suum dimitte-
 re, & alium in ejus locum substituere, ita epi-
 scopum non posse relicta sua ecclesia ad aliam
 transire, nec sponte sua, nec a populo at-
 tractum, nec aliis episcopis suadentibus, sed
 si id fecerit, utraque ecclesia privabitur. *c. 3. &*
vij. q. 1. c. sicut vis. 11. c. si quis episcopus 32. c.
si quis de ordine. 33. c. sicut alterius. 40. immo
 ne quidem permissione metropolitani cui
 subest, sed auctoritate tantum & permisso se-
 dis Apostolicæ id ei facere licet. *cap. 1. 2. &*
ultim. §. Nota secundo, si cui Papa permisit, 4
 ut ad majorem dignitatem vocaretur, eam
 non potest adsumere, hanc Apostolicam conces-
 sionem accipiendam esse anguste; ita ut non
 liceat minorem, vel parem suscipere. *d. c. ult.*
 Nota tertio, translationem fieri vel propter 5
 utilitatem, quia verisimile est episcopum ma-
 gis profecturum: vel propter necessitatem,
 quia non potest in ecclesia, in qua residet, ob
 persecutionem seu metum hostilem officio
 suo defungi: quo casu, necessitate cessante,
 ad priorem ecclesiam redire debet. *vij. q. 1.*
c. mutationes 35. c. scias. 36. c. omnis 37. c.
episcopus de loco 38. cap. pastoralis 43. §. Nota 6
 quarto, episcopum etiam invitum transferri,
 secundum *Goffr. & Host. in §. qua sit causa*
transferendi.

VIII. De auctoritate & usu pallii.

- 1** Secunda limitatio non convenit simplicibus episcopis, sed est propria archiepiscoporum, & patriarcharum, qui sine pallio non sunt concilium convocare, chrisma consecrare, ecclesias dedicare, episcopos vel clericos ordinare. *Sup. de elect. c. quod sicut 28. §. eo & destin. 100. in pr. & c. 1.* Unde transfertur episcopus ad archiepiscopatum ei pallium transmittitur. *Sup. de postulat. lat. cap. 4. in fin.* Simplex autem episcopus pallio non utitur, nisi cui specialiter a Romana ecclesia sit tributum. *Inf. de praesumpt. pen. §. Pallium est insigne archiepiscopatus de Beati Petri corpore sumptum. Sup. de elect. c. 4.* In quo a sede Apostolica officii officialis plenitudo cum archiepiscopalis ministerii appellatione confertur. *c. 3. & In priv. c. antiqua 23.* ubi omnibus patriarchis conceditur, ut suis suffraganeis pallium habere possint. **3** §. Hujus pallii traditio objectionibus vel defectus non differtur, nisi obiciatur, se non malitiose id agere, & se cogget ad poenam talionis, & in promptu habeat probationes, id est, intra duos menses die collati archiepiscopatus numerum probet id quod objicit. *Inf. extrav. un. de auctoritas pallii dicitur potestas, quam habet archiepiscopus accepto pallio synodum convocandi, consecrandi, & similia peragenda.*

tituli notavi. §. De usu pallii, quæ est
secunda rubricæ pars, duo notentur. I. So-
lum Romanum Pontificem ubique, dum
missarum solemnia celebrat, pallio uti posse:
alios nec semper nec ubique, sed tantum cer-
tis, id est, solemnibus diebus, in provinciæ
sæ ecclesiis posse uti. c. 1. 4. & pen. Extra
provinciam pallio uti non licet, etiamsi con-
suetudo id permittat, nisi cui speciali gratia a
sede Apostolica concessum sit. c. 5. II. Pal-
lium esse personale, ita ut personam non
transseat, & alteri commodari nequeat, cum
suo autem quisque pallio sepeliri debeat. c. 2.
Posthæc, quia in hoc titulo distinximus in-
ter simplices & superiores episcopos, scien-
dum est, simplicem episcopum in aliqua ce-
lestiori civitate, metropolitanum in tota ali-
qua provincia, patriarcham seu primatem in
pluribus provinciis ecclesiæ præesse: omni-
um primum & caput esse Romanum Pontifi-
cem, qui est senioris Romæ episcopus & pa-
triarcha, & hodie Papæ appellatione signifi-
catur, cum hoc nomen olim omnibus epi-
scopis commune esset. Primum locum post
Romanum Pontificem obtinet Patriarcha
Constantinopolitanus: secundum Alexan-
drinus: tertium Antiochenus: quartum Hie-
rosolymitanus. Archiepiscoporum appel-
latione modo significantur alii Patriarchæ, ut
aquilejensis, Cantuariensis, Bituricensis,
dist.

modo accipitur pro metropolitanano, *dist. 11. c. 2. & ibi gloss. in ver. Archiepiscopus*
dist. c. 1. Ergo Romanus Pontifex omnium
 præest: sub eo sunt Patriarchæ metropoli-
 ni: sub metropolitanis simplices Episcopi.
 Hi tamen omnes a summo ad infimum
 cantur Episcopi. *Inf. de privil. d. c. 1. & c. 2.*
& distinct. 21. d. c. 2. §. ordo. c. 3. & c. 4.
distinct. 22.

IX. De renunciatione.

Tertia limitatio est: quia juri suo renun-
 cians, eo privatur, adeo ut per potestatem
 tiam non habeat ad id regressum cui renun-
 vit, nisi ob restitutionem, vel novam
 cessionem. *c. 2. 3. & 6. §.* Sed ut renun-
 teneat, hæc requiruntur. I. Ut sponte
 bera voluntate fiat. *c. 5. Inf. de his que in ecclesi-
 rusve caus. fiunt. c. 2. & 4.* II. Ut ex
 causa fiat, veluti ob conscientiam crimina-
 debilitatem corporis, defectum scientiæ
 litiam plebis, grave scandalum, & im-
 ob irregularitatem personæ, veluti si
 mus, aut viduæ maritus, ut late explicatur
c. nisi cum pridem. 10. III. Ut superioris
 missu & in ejus manibus fiat, *c. cum in
 is 8. & c. ult.* unde non videtur Papa
 renunciare Pontificatui, cum nemo
 beat superiorem, a quo hoc sibi conceditur
 & in cujus manibus renunciaret. Sed
 stinus quintus statuit, ut Papa libere

signare, moxque ipse resignavit. Ejus statum Bonifacius octavus in Papatu successor refert, probat, & inter alias constitutiones edigit. *Inf. lib. 6. c. 1.*

X. De supplenda negligentia pralatorum.

Quarta limitatio est propter negligentiam pralati, propter quam jure suo privatur.

3. & 4. quod ad vicem illam, in qua negligentiam commisit, sine prajudicio in futurum. *c. 2. in fin. & Sup. de elect. c. ne pro defectu. 41. §. Negligentia (ut Hostiensis defini-*

est) est ejus quod fieri debet & potest, omisso. §. Deprehenditur negligentia pralati I. 3

el novam lapsu temporis, si ultra tempus a Lateranensi concilio definitum. *c. 2. 3. 4. & ult. hoc*

ut remittit, ultra sex menses, prabendæ, sive aliquod

ecclesiasticum officium vacare permiserit. *Inf. I. Ut ex concess. praben. c. 2.* Sed ecclesia cathedra

crismalis vel regularis ultra tres menses pralato vacare non debet. *Sup. de elect. d. c. ne pro defectu & dist. 50. c. postquam. 12. & dist. 63. c.*

II. Trina monitione, cum episcopus monitus non vult abbati benedicere. *c. 1. superioris*

Suppletur interdum per superiorem. *Sup. 4 cum in de elect. d. c. ne pro defectu.* ut per episcopum

Suppletur negligentia capituli. *Inf. de concess. praben. c. 2. vers. quod si ad capitulum.* vel regularium. *c. 2. vers. & nisi & Inf. Clem. un.*

per Archiepiscopum negligentia episcopi, & capituli. *Sup. de elect. c. 7. §. ult. & Inf. de*

libere p. & capituli. Sup. de elect. c. 7. §. ult. & Inf. de

concess. praben. d. c. 2. vers. si autem & c. c. cum simus. 3. & per Papam negligentia archiepiscopi. cap. 3. & per delegatum negligentia ordinarii. Inf. de offic. jud. delegat. c. prudentiam. 21. §. pen. vers. qui si malit & §. ult. in fin. Interdum per inferiorum negligentia episcopi suppletur per capitulum. Sup. de elect. d. c. 7. §. ult. & inf. de elec. prab. d. c. 2. & Inf. lib. 6. c. 3. & d. c. 5. volumus 2. Interdum ipso jure. c. 1. §. 1. sius aut suppletur eo facto quod negligentia fuit, ut in dictis juribus; aut dato vicario qui id faciat. Inf. lib. 6. cap. ultim.

XI. De temporibus ordinationum, & quibus ordinandorum.

Quinta limitatio est; quia praelatus, antequam per consecrationem ordinandus, ea, quæ ordinis sunt, ut clericorum, ecclesiarum, & altarium consecrationes, & numerum benedictiones, peragere non potest. ² Sup. de elect. c. quod sicut. 28. super 1. Ordinatio est personæ ecclesiasticæ consecratio, per quam gratia & potestas obeundorum ecclesiasticorum munerum confertur. ³ In hoc jure tractatus de ordinatione tres sunt partium prima generalis, reliquæ duæ speciales. prima altera est de praelatis, altera de quibusdam personis, de quibus merito dubitatur. ⁴ test, an sint ordinandi. §. In generali imp.

collatione quatuor quæstiones dissolvuntur. Pri-
 ma quæstio est, quo tempore aliquis ordina-
 ri possit. Pro cuius quæstionis solutione di-
 stinguendum est inter majores, & minores
 ordines. In majoribus ordinibus sunt epi-
 scopi, presbyteri, diaconi, subdiaconi: ex
 quibus duo posteriores, non sunt proprie
 sacerdotes, sed tantum in sacris; duo priores
 sunt proprie sacerdotes, quia sacramentum
 corporis & sanguinis dominici conficere pos-
 sunt. In minoribus ordinibus sunt acolu-
 ti, exorcistæ, lectores, ostiarii, & psalmi-
 stæ: de quibus omnibus vide *distinct. 2. c. cle-*
ros. §. Hac distinctione posita, notandæ
 sunt sequentes regulæ. I. Minores ordines
 conferri possunt diebus dominicis, & aliis
 diebus festis, *c. 3.* II. Sacri ordines confe-
 runtur in quatuor temporibus, vel sabbatho
 ante dominicam de passione, diebus autem
 dominicis, & aliis diebus festis, & sabbatho
 Pentecostes ab alio quam a Romano Pontifi-
 ce non debent conferri, *c. 1. 2. & 3.* III. Si
 ordinatio extra statuta tempora fiat, ordina-
 tus characterem recipit, sed ab executione
 officii suspenditur, donec cum eo dispense-
 tur: ordinator quoque ecclesiastica disci-
 plina coercetur, *c. cum quidam. 8. Et c. pen.*
 IV. Non possunt duo ordines eidem confer-
 ri uno die, vel duobus diebus continuato je-
 judio, & si id fiat, ordinans collatione illo-

rum ordinum, & ordinatus ab executione officii suspenditur, donec cum eo dispensetur. *c. literas. 13. c. dilectus 15. §. Secunda* quæstio est, qualis debeat esse, qui ordinatur. Debet esse irreprehensibilis, unius uxoris sobrius, ornatus, prudens, pudicus, honestus, talis, doctor, non violentus, non peccator, sed modestus, non litigiosus, non crudus, sed suæ domui bene præpositus, non neophytus. Hæc ab Apostolo requiruntur in episcopo ordinando. *i. ad Timoth. 3. c. sed ad alios clericos producantur. d. 34. c. cognoscamus. 15. §. d. 81. c. Apostolus. Neophytus autem dicitur, qui propositum religionis noviter assumpsit. dist. 48. c. 2. §. phyii. §. c. seq.*

XII. De scrutinio in ordine faciend.

Tertia quæstio est, quid observandum est, ut cognoscatur, an is, qui ordinatur, talis sit, qualem esse oportet. Ad hoc observandum est scrutinium, id est, ille, ad quem spectat (ut episcopus, aut legatus sedis apostolicæ) debet inquirere, an is, de cuius ordinatione agitur, sit idoneus: si vero alius, quem non spectat, scrutinium faciat, irritum est & inane. *Inf. de offic. legat. cap. 5. §. Prima in scrutinio faciend. observanda traduntur in c. quando. dist. 24.*

XIII. De ordinatis ab episcopo qui renunciant episcopatu.

Varta quæstio est, an ordinatio valeat facta ab episcopo, postquam episcopatus renunciavit. Respondetur per distinctionem. Aut enim episcopus renunciavit tantum loco, aut loco & dignitati. Priori casus ordinatio valet. Posteriori subdistinguitur, aut enim contulit minores ordines, & valet ordinatio: aut sacros ordines, & subdistinguitur: quia si ordinem accipiens ignoravit eum renunciavisse, nec supina est ignorantia, per dispensationem admittitur, si minus, executionem officii non habebit. *c. 1. r. d. 34. c. 1. olus.* Nihilominus dispensatur cum clerico, qui per ignorantiam ab excommunicato episcopo ordines accepit. *c. 2.*

XIV. De ætate, & qualitate, & ordine præficiendorum.

Absolutis generalibus quæstionibus ad ordinationem pertinentibus, jam dicendum de prælatis, de quibus duæ quæstiones dissolvuntur, videlicet qui sint præficiendi, & quomodo præficiendi. Quod ad priorem quæstionem attinet, in eo qui præficiendus est, tria spectantur, quæ in hac rubrica proponuntur: ætas, qualitas, & ordo. §. De ætate. 2. Notentur. I. Qui eligitur episcopus, non debet esse minor triginta annis. *c. 7. in pr. tibi legendum egerit, non, exegerit) & c. non nobis. 19. vers. de legitima. & distinct. 77.*

b 4

c. epi-

c. episcopus. II. Qui ad inferiora ministeria vocatur, ut ad decanatum, archidiaconatum & alia quæ curam animarum habent, vel ad ecclesiæ regimen pertinent, debet esse minor viginti quinque annis. *§. inferiora.* olim non debebat esse minor viginti annis, nisi necessitatis causa admittitur, ut probatur *dist. 78. c. penult. & alibi. c. i. b. tit.* III. Cum iis, qui viginti annum compleverunt, ut dignitatem vel honorem sine cura animarum obtineant, episcopus dispensare potest. *Inf. l. 6. c. 20. de elec. c. i. b. tit.* IV. (Ut hæc iterum addam) in diacono & lectore requiritur ætas viginti quinque annorum: in subdiacono & acolutho viginti: ad alios autem superiores ordines ab infantia admittuntur. *28. c. de his. 6. & dist. 77. c. quicumque. subdiaconus. 4. c. placuit. 5. in diacono requiritur ætas quadraginta annorum. 27. c. diaconissam. 23.* Sed hodie potest quis non decimo octavo ad subdiaconatum, & trigesimo ad diaconatum promoveri. *Inf. l. 1. c. 1. b. tit. Clem. ult.* Hæc ita jure Canonico continentur. Jus civile in quibusdam variavit, novissime Justinianus *Nov. 123. c. 13. in episcopo triginta quinque, in diacono & subdiacono viginti quinque, in diaconissa quadraginta, in lectore octodecim annorum ætate*

em requirit. Hac de ætate dicta sint. §. De 3
 qualitate præficiendorum multa Gratianus
 tradit d. 23. & sequentibus. In summa talis
 debet esse, qualem Apostolus describit. i. ad
 Timoth. c. 3. ut retuli Sup. i. ii. in fin. nam
 quæ ibi dixi de qualitatibus ordinandorum,
 potissimum in præficiendis obtinent. §. Quod 4
 ad ordinem attinet, præficiendus debet esse
 in sacris: qui vero est in minoribus ordini-
 bus constitutus, parœciali ecclesiæ sine dis-
 pensatione præfici non potest. c. 5. c. a mul-
 ti. 9. c. tuam in Domino. 10. Dictum est,
 qui possint præfici.

XV. De sacra Unctione.

Consequenter dicendum quomodo præ- 1
 ficiantur. Hic dantur duo præcepta.
 Primum præceptum est, ut in consecrando e-
 piscopo vel presbytero adhibeatur sacra un-
 ctio. Intellige unctionem externam, quæ
 est visibile signum internæ unctionis, id est,
 gratiæ a Spiritu sancto infusæ, ut unctus of-
 ficio & ministerio sibi commisso recte fungi
 possit. §. Episcopi caput & manus chrismate, 2
 quod ex oleo & balsamo conficitur: sacer-
 dotis manus, & regis brachium oleo benedi-
 ctio inunguntur, præterea quilibet Christia-
 nus ante baptismum inungitur oleo benedi-
 ctio, primum in pectore, deinde inter scapu-
 las: & post baptismum chrismate ungitur
 primo in vertice, postea in pectore. Item

ungitur ecclesia, cum dedicatur: altaris
cum consecratur: calix, cum benedicitur
quæ omnia traduntur, & explicantur
c. 117.

XVI. De Sacramentis non iterandis.

1 S E C U N D U M præceptum est, ut si quid in
ordinatione fuerit prætermisum, non
retur ordinatio, (quia hoc Sacramentum
terea refertur, quæ iterati non possunt)
suis temporibus suppleatur, quod deest. c. 117.
2 c. ult. §. Sacramentum (ut definit Augustinus)
est invisibilis gratiæ visibilis forma. de con-
3 crat. dist. 3. c. sacrificium. 32. §. Sacramenta
tis modis dividuntur I. Septem sunt sacra-
ta, baptismus, confirmatio, eucharistia, po-
nitentia, ordo sacer, matrimonium, & s-
trema unctio. Baptismus est exterior
minis ablutio cum certa forma verborum
gloss. 1. in c. 1. de consecrat. dist. 4. Unde
jus Sacramenti substantia consistit in ver-
& elemento, cætera ad solemnitatem ejus
tinent, secundum Mag. Sentent. lib. 4. c. 1.
3. sect. 1. verba autem sunt & Christi in scriptura
Matth. 28. & Jos. 6. Ego te baptizo, in no-
ne Patris, & Filii, & Spiritus sancti, de con-
secrat. distinct. 4. c. proprie. 12. c. si quis pres-
ter. 78. c. mulci. 81. Hæc intellige de bap-
tismo proprie dicto, quem vocant baptismum
fluminis: alii sunt baptismi metaphoricæ
cti, nempe fluminis, & sanguinis. de consecrat.
distinct.

distinct. 4. c. baptismi vicem. 33. & cap. cate-
chumenum. 36. & distinct. gloss. 1. in cap. 1.
 Confirmatio est inunctio in fronte, quæ per
 episcopum fit sacro chrismate, manus impo-
 sitionem designans. *Sup. tit. prox. cap. un. ad-*
hibitis his verbis, ut ex libris Pontificalibus
refert Ang. de Calvasio in ver. Confirmationis.
§. 9. Ego te consigno signo crucis, & confirmo
te chrismate salutis, in nomine Patris, & Fi-
lii, & Spiritus sancti. Eucharistia, si voca-
 buli vim spectes, nihil aliud est, quam gra-
 tiarum actio, sed hic accipitur pro partici-
 patione corporis & sanguinis Christi sub spe-
 ciebus panis & vini, vi illorum verborum,
Hoc est corpus meum, & hic est sanguis meus.
 Hic autem inter tria distinguitur, formam vi-
 sibilem panis & vini, veritatem carnis & san-
 guinis, & virtutem spiritualem: primum est
 sacramentum, non res sacramenti: secun-
 dum est sacramentum & res: tertium est res,
 non Sacramentum. *Inf. de celebr. miss. c. 6.*
§. distinguendum. Nota Eucharistiam pro-
 prie dici, aut viaticum, quatenus vitam gra-
 tia operatur, ac præbet nobis viam perveni-
 endi ad futuram Dei fruitionem in cœlesti
 patria. Quatenus autem civitatem Ecclesiæ
 significat, quia per ipsum communicamur
 Christo, & unimur ad invicem, Græce vo-
 catur Synaxis, Latine Communio. Denique
 quantum per hoc Sacramentum Dominica

Pas-

Passio offertur, dicitur Sacrificium, vel M-
 fa, accipiendo missam tantum pro Sacram-
 entario, quod sit in consecratione, oblatio
 & communione corporis & sanguinis Christi
 sub speciebus panis & vini, ac representat
 ne passionis ejusdem, ad salutem fidelium
 remissionem peccatorum, exclusis solem-
 nibus præcedentibus, & sequentibus. *videlicet*
Viguerium de Sacram. Euchar. vers. 10. &
 Pœnitentia duplex est: interna, & externa.
 est virtus mentis, hæc est Sacramentum. *Idem*
sent. l. 4. d. 14. sect. 1. Hæc dividitur in publicam
 quæ imponitur manifestis peccatis: & pri-
 vatam sive occultam, quæ imponitur peccatis
 arcanis. *Inf. de excessib. prælat. c. accessibilibus. 12. & c. omnis. 12.* Publica subdividitur
 solemnem, & non solemnem. *d. 50. c. si quis
 post. 62. potest.* Constat autem omnis pœni-
 tentia tribus partibus: cordis contritione,
 oris confessione & operis satisfactio. *Idem*
*de pœnit. dist. 1. c. perfecta. 40. Mag. Seneca
 4. dist. 16. sect. 1.* Ordo est Sacramentum
 ecclesiæ, quo superior manum imponens
 ordinato potestatem ecclesiasticam tribuit. *Idem*
ult. Ordinum alii sunt majores, alii minores,
 res, ut docui *Sup. 1. 11.* Matrimonium est
 viri & mulieris conjunctio, individuum
 consuetudinem continens. *Inf. de præsumptis
 c. illud. 11. vers. verum quia. & 19. q. 1. in præ-*
 Extrema Unctio est, qua graviter agrotans

im, quos eo morbo moriturus probabiliter
 metuitur, certæ corporis partes sanctificato
 oleo a presbytero inunguntur, ut non minus
 animæ, quam corporis sanitatem operetur.
 Sacramentum est Unctio extrema: res Sa-
 cramenti est Unctio interna, quæ peccato-
 rum remissione & virtutum actione perfici-
 tur. *Mag. sent. lib. 4. dist. 23. sect. 2.* II. Alia
 sunt sacramenta necessaria, quæ sine dispen-
 dio salutis æternæ suo tempore prætermitti
 non possunt: alia voluntaria, quæ sine æter-
 næ salutis periculo quilibet potest pro lubitu
 accipere, vel omittere. Necessaria sunt
 quinque Baptismus, Confirmatio, Eucha-
 ristia, Pœnitentia, & Extrema Unctio. Vo-
 luntaria duo: ordo sacer, & matrimonium.
Inf. de transact. c. veniens. 8. Et ibi glo. in ver.
necessaria. III. Alia characterem impri-
 munt, proinde, iterari non possunt, ut Ba-
 ptismus *de consecrat. dist. 4. c. a quodam. 23.*
c. si qui 27. c. quamvis 28. c. ostenditur. 31. c. bi
de quibus. 37. c. si ve. 50. c. non licet. 106. cum
duob. can. seqq. confirmatio. de consecr. dist.
5. c. dictum est nobis. 8. Et c. seq. ordo sacer. d.
c. non licet. dixi Sup. initio hujus tit. alia nul-
lum characterem imprimunt, ideoque pos-
sunt iterari, ut eucharistia. de consecr. dist. 2.
c. quotidie 13. Et c. seq. matrimonium. 31. q. 1.
c. aperiunt. 11. Et can. seqq. & Extrema Un-
ctio. Mag. senten. lib. 4. dist. 23. sect. 3. In
 po-

pœnitentia distinguitur: quia non solem
 iteratur. *Inf. de pœnit. c. omnis, 12. solem*
 non iteratur. *dist. 50. c. si quis post. 32. pœ*
test. nisi contraria sit ecclesiæ consuetudo
pœnit. distinct. 3. c. nihil 21. §. ex pœ
 Expositæ sunt duæ partes tractatus de con
 cratione.

XVII. De filiis presbyterorum ordinariis
vel non.

- 1 **S**uperest tertia pars, in qua de diversis
 sonis dubitatur num promoveri possent.
 Prima dubitatio est de filiis presbyterorum.
 2 §. Filius presbyteri dicitur, qui vel ante pres
 byteratum, vel in presbyteratu susceptus.
 Ante presbyteratum vel est ex alio coitu sus
 ceptus. In presbyteratu vero filius legiti
 mus procreari nequit, cum omnibus pres
 byteris matrimonium sit interdictum. Quod
 si communi consensu vir & uxor promiserint
 se castitatem servaturos, deinde vir ad sacer
 dotium promotus accesserit ad uxorem,
 ex ea filium genuerit; hic filius, quamvis
 legitima uxore susceptus, tamen non est legiti
 mus, sed ex illicito coitu genitus, quod
 contra votum castitatis, & contra fidem eccle
 3 siæ datam procreatus est. *c. literas 14.*
 Hac distinctione posita notentur sequentes
 regulæ. I. Filii illegitimi, sive ante sacer
 dotium, sive in sacerdotio procreati sint, ad
 sacros ordines non admittantur, nisi autem

nonachî, aut in congregatione canonica regulariter viventes. *c. 1. & ult. & dist. 56. c. 1.*

c. nisi 11. aut ex Pontificia dispensatione. c. ex tua. 9. dist. 56. c. apostolica. 12. §. hoc autem.

II. Filius ex legitimo matrimonio ante sacerdotium patris susceptus, omnium ordinum capax est, atque adeo etiam summus Pontifex fieri potest. *c. ad hæc 12. & dist. 56. c. pen. §. cum ergo.*

III. Filius, sive legitimus, sive illegitimus, non potest præesse ecclesiæ, in qua pater immediate præfuit; secus est, si alia quoque persona post illius patrem præfuerit. *c. 7. c. ad extirpandas. 12.*

IV. Filius potest præesse ecclesiæ, in qua pater sine titulo ministravit. *c. constitutus. 8.*

V. Filio canonici præbenda in eadem ecclesia conferri non potest. *c. cum decorem.*

VI. Cum legitime natis dispensant episcopi in tribuendo minori ordine vel beneficio non curato: in aliis dispensatio Papæ requiritur. *Inf. lib. 6. c. 1. in princ.*

XVIII. De servis non ordinandis & eorum manumissione.

Secunda dubitatio est de servis: de quibus notentur regulæ sequentes. I. Servus ordinari non debet, nisi prius a domino sit manumissus. *c. 1. 2. 3. 4. 5. & dist. 54. c. 1. & 2.*

II. Si servus sciente neque contradicente domino ordinetur, eo ipso liber & ingenuus fit. *d. dist. 54. c. si servus. 20.*

III. Si servus domino ignorante promotus sit, deponitur, & do-

& domino restituitur. *c. 2. vers. etsi quibus*
Et d. dist. 54. c. 2. quod ita limitatur in
ex antiquis. 9. ead. dist. ut si factus sit pro-
 ter peculii amissione multetur, & in eor-
 du maneat si sit diaconus, aut vicarius
 stet, aut, si non habet quem prætere-
 domino reddatur: reliqua vero officia
 collata non præjudicent domino, quo
 2 servus ei restitui debeat. §. Nota primo
 non fieri mentionem subdiaconi; quia
 subdiaconatus non erat ordo sacer, sed
 idem dicendum de subdiacono quod de
 3 cono. *c. miramur. 7.* §. Nota secundo
 ignorante domino sciens episcopus
 promoverit, hunc in ordine manere,
 piscopum domino in duplum teneri, at
 scopus eum pro libero habuerit, & in
 præsentavit, servum esse non ignoraverit
 in duplum domino tenetur. *d. dist. 54. c. 1.*
us absente. 19.

*XIX. De obligatis ad ratiocinia ordinanda
 vel non.*

Tertia dubitatio est de obligatis ad ratiocinia
 nes administrationis gestæ reddendas
 five publicam five privatam rem gesserint
 te administrationem finitam & ratiocinia
 ditas promoveri non debent. *c. un.*

*XX. De corpore vitiatis ordinandis
 vel non.*

Quarta dubitatio est de iis, qui aliquo corporis vitio laborant. Hic adhibetur quadruplex distinctio. I. Aut vi seu casu mutilationem passi sunt, aut libera voluntate. II. Aut læsi sunt ante sacerdotium, aut post sacerdotio. III. Aut evidens læsio est, ut in oculo: aut occulta, ut in membris virilibus. IV. Aut talis læsio est, quæ impedit solemnium celebrationem, veluti si quis caret pollice, quod debet eucharistiam frangere, sed non impedit solemnium celebrationem, veluti si ungue. *c. ult.* aut digiti partem, *c. i.* aut sinistrae manus digito careat. *dist. 55. c. lator. ii. §.* His distinctionibus possunt notentur sequentes regulæ. I. Qui membrum aliquod vel membri partem sponte sua, vel cum non posset aliter libidini obistere, si abscidit aut abscindi curavit: is nec promovendi ad ordinem potest: & si quem ordinem habet, deponendus est. *c. 4. & dist. 55. c. 4. 5. 6.* II. Læsio modica, quam aliquis casu, aut per hostium vim, aut morbo curandi causa passus est, promotioni ad ordines non est impedimento. Læsionem modicam appello eam, quæ non impedit celebrationem solemnium, ut paulo ante demonstravi. Exemplis autem supra adductis addendum, qui medicorum inustione claudus factus est. *dist. 55. c. si quis. 10.* & si cui virilia sunt abscissa. *c. 5. & d. dist. 55. c. 7. 8. 9.* III.

Læsio

Læſio impediens ſolemnium celebrationem
ut manus amiſſio, omnino obſtat, quominus
aliquis promoveri poſſit. *c. 6. IV.* Qui
ſua voluntate oculum amiſit, promovetur
debet, ſed ſi id ſacerdoti accidat, ſacerdotium
non amittit. *d. diſtinct. 55. c. ult.* Vnde
quibusdam cauſis diſpenſari poteſt, vel
cum eo, qui in duello particulam digiti amiſ-
ſit. *cap. 1.* aut in oculo maculam habet. *cap. 2.*
aut virilia ſibi amputari fecit, putans ſe
ſequium Deo præſtare. *cap. 4.*

XXI. De bigamis non ordinan-
dis.

- Q**uinta dubitatio eſt de bigamis, qui
nim, ſi uxor mortua ſit? aut quomodo
cum iis diſpenſetur? Sed conſtitutum
eſt, ut ne quidem uxore mortua ad ſacros
ordines admittantur. *cap. 3.* & ut diſpenſatio
cum eis facta non valeat. *cap. 2. §. Bigamus*
proprie dicitur, qui duas legitimas uxores
habuit, id eſt, qui ſecundas nuptias contra-
xit. Veruntamen quaſi bigamus irregularitas
incurrit etiam iſ, qui repudiatam. *c. 1. ſecun-*
duam duxit. c. 3. & c. 5. verſ. cum ergo c.
ult. & qui ſecundas nuptias de facto contra-
xit, veluti cum in ſacris eſſet. *cap. 4. §. Si*
vero ab altero ductam, ſed ab eo non repudi-
tam, duxit in uxorem, ob id impediri non de-
bet, quominus ad ſacros ordines promoveretur.

d. c. 5. sed nec is qui multas habuit con-
binas, in bigamiæ irregularitatem incidit:
circo pœnitentia imposita poterit cum eo
dispensari. c. pen. §. Irregularitatem vocamus 4
canonicum impedimentum ex facto seu de-
fectu proveniens, quo quis tam ad ecclesiasti-
cos ordines promoveri, quam promotus in
eadem ministrare prohibetur. Lancell. Inst.
de Can. lib. 4. c. 1. ult. §. cavebunt.

XXII. De clericis peregrinis.

¶ *Extra dubitatio est de clericis peregrinis, qui*
vocantur etiam extranei. iij. q. 7. c. peregrini
12. §. Vi. q. 3. c. 2. id est, qui non sunt de
episcopatu ordinantis peregrini, de quibus in
presentia loquimur. Alibi peregrini dicun-
tur, qui religionis causa peregrinantur. Inf.
de reg. & pac. c. ult. §. 24. q. 3. c. si quis Ro-
manus. 23. In jure autem civili peregrini ap-
pellantur, qui non sunt cives Romani. D. de
jur. l. 2. §. post aliquot §. de hered. instit.
l. 8. solemus. §. C. eod. l. 1. §. Hi non pos-
sunt ordinari, nisi plura concurrant, quæ
non docebo. I. Non possunt ad superiores
ordines promoveri, nisi inferiorem ordina-
tionem legitime probent. c. 1. §. 2. II. Requi-
ritur consensus episcopi, cui sunt subjecti, aut
permissio apostolica. Inf. lib. 6. de temporib.
ordin. c. 1. §. dist. 71. c. 1. 2. §. 5. III. Præla-
ti epi-

ti episcopo subjecti non possunt aliquem
suis ecclesiis instituere sine sui episcopi
3 sensu. *cap. ultim. §.* Hic est finis tractatus
ordinatione seu consecratione; exposi-
igitur quinta limitatio potestatis ecclesi-
cæ.

XXIII. De officio archidiaconi

Sexta limitatio est: quia quilibet debet
suo officio fungi, non id facere, quod
alium spectat, ne (quod dici solet) falce
mittat in messem alienam. Ergo diversa
officia deinceps explicabuntur: & primo
officium archidiaconi: hic enim primum
cum post episcopum tenet, ejusque vicarius
in omnibus, & omnis cura in clero ad
pertinet. *c. l.*

XXIV. De officio archipresbyteri

Archidiacono igitur subest archipre-
ter, qui presbyteris & presbyterali
officiis præest. *c. l. & dist. 25. c. perlectus*
2 *vers. archipresbyter. §.* Hujus duæ sunt
cies. Nam alii sunt urbani, qui in urbe
divina vicem Episcopi absentis sustinent
curam & sollicitudinem præsentis ministerii.
c. pen. alii rurales, qui per singulas parochias
constituti, non solum plebis, sed etiam pres-
byterorum, qui per minores titulos habent
curam petunt. *cap. ultim.*

XXV. De officio primicerii.

Primicerius quoque archidiacono subest :
diaconis autem, & reliquis inferioribus,
eorumque disciplinæ præest. *cap. un.*

XXVI. De officio sacristæ.

Item sacrista: ad cuius curam pertinet cu-
stodia sacrorum vasorum, vestimentorum
ecclesiasticorum, ac totius thesauri ecclesia-
stici, nec non ceræ vel olei ad luminaria per-
tinentis. *c. un.* §. Tres reperio hujus appel-
lationes. Primo appellatur sacrista, ut hic.
Secundo thesaurarius. *d. 25. c. perleēt. in fin.*
Græce cimiliarcha. *C. de bon. auct. jud. poss. l.*
ultim. §. ult. nam res pretiosæ dicuntur Græce
τιμῆλια. 12. q. 2. c. Apostolicos. 13. Theoph. In-
tit. de rer. divis. §. sacra.

XXVII. De officio custodis.

Tertio custos ut *hoc. 1.* Nam hic custos a
sacrista parum, aut nihil differt: sed in
nonnullis ecclesiis vocantur sacristæ, in aliis
nominantur custodes.

XXIIX. De officio vicarii.

Hi de quorum officio hætenus diximus, i
suo nomine serviunt ecclesiæ, & Episco-
pi

pi sollicitudinem levant: vicarii vero alicuius
vicem gerunt. *Inf. lib. 6. c. 1.* Ideo a vicariis
episcopi non ad ipsum episcopum, sed ad
chiepiscopum appellatur. *Inf. lib. 6. de ap-
lat. c. 3. in prin.* licet ab archidiacono &
inferioribus praelatis ad episcopum appo-
2 tur. *d. cap. 3. §. 1.* §. Nota primo, rector
paroecialis ecclesie non per vicarium, sed
seipsum illi ecclesie servire debere, nisi paro-
ecialis ecclesia sit dignitati vel prebenda
nexa, quo casu qui talem dignitatem vel pre-
bendam habet, cum debeat in majori ecclesia
deservire, in paroeciali ecclesia idoneum
perpetuum vicarium constituit. *Inf. de pro-
3 ben. c. extirpanda. 39. §. qui vero.* §. Nota
secundo, vicarium non posse alium vicarium
sibi substituere *cap. 4.*

XXIX. De officio & potestate iudicis
delegati.

DElegatus quoque vices alienas, id est
delegantis gerit in causis sibi commissis.
sane quia. II. §. c. cum olim magister. 33. Huius
officium in jurisdictione contentiosa certum
2 §. Porro delegat vel Papa. *cap. 1. 3. & 4. §. 1.*
b. t. vel princeps, vel quilibet ordinarius.
*Inf. de appell. c. cum causam. 62. in fin. & de
jud. l. 5.* Sed hoc titulo vel solum, vel prin-
cipalissimum agitur de delegato a Papa, & de
subdelegato. Unde quia hic in causa
com-

& C. de jud. d. l. 5. Sed notandum casu politico auctoritate literarum sedis apostolicae, ut si nificat
legatorum ejusdem, non posse aliis commo vo
ti quam dignitatem aut personarum ha regular
tibus, seu ecclesiarum cathedralium cano kopi.
cis: nec alibi audiri, quam in civitatibus urbe ju
locis insignibus, ubi possit commode pe pen.
rum copia haberi. *Inf. lib. 6. de refer. a tria su*
Statutum. II. in pr. §. Dicitur est de iudice ne dig
gato: transgrediamur ad iudices ordinat thiepi
inter quos primum locum tenet legatus icopus
apostolicæ. sunt, q
e, volen
cusat.

XXX. De officio legati.

Legati significatio duplex est. I. Legatus Papa
accipitur pro eo, qui a principe vel a maxim
publ. missus est negotii publici causa, nuncia curia v
sit iudex, ita accipitur *dist. 1. c. jus genti* in verb
10. & *dist. 97. c. nobilissimus. & D. & C. de* quot sp
gationibus. II. Pro legato sedis apostolice cundo
qui est ordinarius iudex, & vices Papæ tatem
in provincia, & ita in hoc t. sumitur, c. 1. p. mzes.
8. & *Inf. l. 6. c. 2.* III. Pro legato provin
jurisdictionem mandatam habente. *D. de*
fic. procons. l. 4. §. ult. l. legatur 12. & l. legat
2 *l. ult. §.* Differt legatus Papæ, I. A iudice
legato a Papa: quia huic tantum una vel
quot certæ causæ delegantur: legatus vero
omnibus causis tanquam iudex ordinarius
cognoscit, dictis iuribus. II. A nuncio apo
stolice.

polico, quia nuncius est legatus in prima si-
 gnificatione, id est, non est iudex, hunc pu-
 tatur vocari nuncium dominicum in *c. 2. Inf. de*
regularib. licet *gl.* ibi intelligat vicarium epi-
 scopi. III. A Papæ vicario, qui tantum in
 urbe jurisdictionem habet. *Sup. de offic. vicar.*
c. pen. §. Legatorum, de quibus hic agitur, 3
 tria sunt genera. Nam alii sunt legati ratio-
 ne dignitatis, cui legatio est adnexa: ut Ar-
 chiepiscopus Cantuariensis. *c. 1. & Archiepi-*
scopus Eboracensis. Inf. de Appell. c. 1. Alii
 sunt, quorum personæ Papa hoc jus tribuit.
c. volentes 8. & inf. de presumpt. c. 6. & de ac-
cusat. c. cum dilecti 18. Alii sunt, quos ex cu-
 ria Papa mittit. hi vocantur legati de latere,
 maxime si sint Cardinales, quos solos Rom.
 curia vocat legatos de latere. *gloss. in c. pen.*
in verbo, commissam Pan. in c. 1. Host. in §.
quor species. ubi notat primos magnam, se-
 cundos majorem, tertios maximam auctori-
 tatem habere, quod probatur etiam *d. c. vo-*
lentes. & c. seq. & d. gloss. in verbo commissam.

XXXI. De officio iudicis ordinarii.

QVemadmodum in Digestis & Codice sæ-
 pe titulis specialibus subjiciuntur tituli
 generales. ut *communia prædiorum, commu-*
nia utriusque iudicii, communia de legatis. ita
 etiam hic titulo *de officio legati,* qui est iudex

c 5 ordi-

ordinarius, subjungitur generalis titulus
 2 officio *judicis ordinarii*. §. Ordinarius e
 jurisdictionem habet suo jure, id est, ju
 gistratus, vel officii quod sustinet, hinc
 distinguitur a *judice delegato*, & ab eo
 risdictione mandata est. *D. de jurisd. l. 1. §.*
 3 §. Ordinaria jurisdictione dividitur in
 & Ecclesiasticam. *Inf. de major. & obid.*
 4 §. Jurisdictionis Ecclesiasticæ gradus
 sunt. Supremo loco est *Papa*. *q. 9. c. 3. t. 1.*
 & *ult.* Secundo *legatus de latere*. Tertio
 gatus non de latere. *Sup. t. prox. c. volente*
 Quarto *Patriarcha*. Quinto *Archiepiscopus*
c. duo simul. q. 1. c. 1. t. 1. Sexto *episcopus*. *Inf. de ap
 lat. c. dilecti filii prior. 66.* Septimo *Pra
 episcopo inferiores*, ut *Archidiaconus*, &
 libet Ecclesiæ *præfectus. c. 3. & ibi gloss. v. m.*
 5 §. Nota *jus episcopale* seu *pastorale*
 statem esse multiplicem. *c. conquere*
 ad tria summa capita refertur a *Lancelotto*
 2. *Inst. jur. Can. t. de immunitate. §. ult.*
 quædam *jure ordinis* ad *episcopum* spectant
 ut *clericorum ordinatio*, *virginum beati*
ctio, *Ecclesiarum & altarium consecratio*
 quædam *lege jurisdictionis*, ut *potestas*
tuendi, *corrigendi*, *excommunicandi* &
 dam *lege diocesana*, ut *jus cathedralis*
exigendi (Cathedraticum est *census*,
 Ecclesia suo *episcopo* in *argumentum*
 ctionis, & ob *cathedræ honorem* præstat

...i. appellatur etiam synodaticum; quia
 synodo datur. *Inf. de censib. c. olim. 10.*) de-
 mas percipiendi, hospitii indicendi, & id
 enus cetera. Sed gloss. in *c. dilectus. 18. in*
urb. de lege jurisdictionis, duo tantum mem-
 ra facit: legem jurisdictionis, & legem dicio-
 niam: ita ut ea quæ sunt ordinis, ad legem
 jurisdictionis referat. Mihi divisio Lanceloti
 magis probatur, ob ea quæ notavi *Sup. de*
li. §. ult.

XXXII. De officio judicis.

Regit instituta methodo a specialibus ad
 generalia: & quemadmodum titulo spe-
 ciali *de officio legati*, subjecit titulum genera-
 lem *de officio judicis ordinarii*: ita huic adne-
 xit titulum magis generalem *de officio judicis*.
 Est autem officium judicis, quod iudex qua-
 situs iudex potest ac debet facere. *D. de ju-
 dicio. l. 1. §.* Et est duplex: nobile & merce-
 rium, ut exposui *Instit. b. t.*

XXXIII. De majoritate & obedientia.

Regit eandem methodum a specialibus
 ad universalia, hic enim titulus non so-
 lum iudicibus, sed etiam omnibus clericis
 communis est: quia generaliter ut majores
 minoribus dilectionem; ita minores majori-
 bus reverentiam, & quandoque etiam obe-
 dientiam

dientiam præstare debent. *c. 3. c. quod supra. l. 72. & dist. 89. & c. ult. & dist. 93. in pr. & c. vero & oportet 15. §. Majoritas est prærogativa. l. 1. c. 2. major minori præstat. §. Hujus multas & causa. Prima causa est ordo. *c. statum causa est nam qui sunt in majoribus ordinibus, præstatur Arc. runtur iis, qui sunt in minoribus, & c. 1. & his, quam in illis sunt certi gradus, quod temp. c. subdiacono. 5. distinct. 93. ita constitutus is**

1 Episcopus.

2 Presbyter.

3 Diaconus.

4 Subdiaconus.

5 Acoluthus.

6 Exorcista.

7 Lector.

8 Ostiarius.

9 Abbas.

10 Monachus.

Nota primo, Abbatem ibi poni post Clericid rium: quia omnes Monachi, qui non sunt in tero clerici, sunt inferiores clericis. *16. q. 1. l. 1. causa 6. Sed hodie major est abbatum. Notandum est, quod in glo. in d. c. a. Subdiacono in verbo presbyteri, nec mirum: quia nemo hodie potest esse abbas, quin si Presbyter. Sup. de etat. & c. 1. Nota secundo, in hac specie omittitur Nota Notam, ut & in *c. seriatim 14. dist. 32. & illud. dist. 77. quia hic solus sine licentia diacon scopi, sola jussione Presbyteri ordinatur. c. 23. c. Acoluthus 17. cum seqq. Sed nihilominus inter minores ordines connumeratur. c. 1. c. clericos 2. vers. psalmist. & dist. 25. per illud. vers. ad psalmist. & dist. 32. c. quoniam. & c. 1. c. 2. c. 3. c. 4. c. 5. c. 6. c. 7. c. 8. c. 9. c. 10. c. 11. c. 12. c. 13. c. 14. c. 15. c. 16. c. 17. c. 18. c. 19. c. 20. c. 21. c. 22. c. 23. c. 24. c. 25. c. 26. c. 27. c. 28. c. 29. c. 30. c. 31. c. 32. c. 33. c. 34. c. 35. c. 36. c. 37. c. 38. c. 39. c. 40. c. 41. c. 42. c. 43. c. 44. c. 45. c. 46. c. 47. c. 48. c. 49. c. 50. c. 51. c. 52. c. 53. c. 54. c. 55. c. 56. c. 57. c. 58. c. 59. c. 60. c. 61. c. 62. c. 63. c. 64. c. 65. c. 66. c. 67. c. 68. c. 69. c. 70. c. 71. c. 72. c. 73. c. 74. c. 75. c. 76. c. 77. c. 78. c. 79. c. 80. c. 81. c. 82. c. 83. c. 84. c. 85. c. 86. c. 87. c. 88. c. 89. c. 90. c. 91. c. 92. c. 93. c. 94. c. 95. c. 96. c. 97. c. 98. c. 99. c. 100. c. 101. c. 102. c. 103. c. 104. c. 105. c. 106. c. 107. c. 108. c. 109. c. 110. c. 111. c. 112. c. 113. c. 114. c. 115. c. 116. c. 117. c. 118. c. 119. c. 120. c. 121. c. 122. c. 123. c. 124. c. 125. c. 126. c. 127. c. 128. c. 129. c. 130. c. 131. c. 132. c. 133. c. 134. c. 135. c. 136. c. 137. c. 138. c. 139. c. 140. c. 141. c. 142. c. 143. c. 144. c. 145. c. 146. c. 147. c. 148. c. 149. c. 150. c. 151. c. 152. c. 153. c. 154. c. 155. c. 156. c. 157. c. 158. c. 159. c. 160. c. 161. c. 162. c. 163. c. 164. c. 165. c. 166. c. 167. c. 168. c. 169. c. 170. c. 171. c. 172. c. 173. c. 174. c. 175. c. 176. c. 177. c. 178. c. 179. c. 180. c. 181. c. 182. c. 183. c. 184. c. 185. c. 186. c. 187. c. 188. c. 189. c. 190. c. 191. c. 192. c. 193. c. 194. c. 195. c. 196. c. 197. c. 198. c. 199. c. 200. c. 201. c. 202. c. 203. c. 204. c. 205. c. 206. c. 207. c. 208. c. 209. c. 210. c. 211. c. 212. c. 213. c. 214. c. 215. c. 216. c. 217. c. 218. c. 219. c. 220. c. 221. c. 222. c. 223. c. 224. c. 225. c. 226. c. 227. c. 228. c. 229. c. 230. c. 231. c. 232. c. 233. c. 234. c. 235. c. 236. c. 237. c. 238. c. 239. c. 240. c. 241. c. 242. c. 243. c. 244. c. 245. c. 246. c. 247. c. 248. c. 249. c. 250. c. 251. c. 252. c. 253. c. 254. c. 255. c. 256. c. 257. c. 258. c. 259. c. 260. c. 261. c. 262. c. 263. c. 264. c. 265. c. 266. c. 267. c. 268. c. 269. c. 270. c. 271. c. 272. c. 273. c. 274. c. 275. c. 276. c. 277. c. 278. c. 279. c. 280. c. 281. c. 282. c. 283. c. 284. c. 285. c. 286. c. 287. c. 288. c. 289. c. 290. c. 291. c. 292. c. 293. c. 294. c. 295. c. 296. c. 297. c. 298. c. 299. c. 300. c. 301. c. 302. c. 303. c. 304. c. 305. c. 306. c. 307. c. 308. c. 309. c. 310. c. 311. c. 312. c. 313. c. 314. c. 315. c. 316. c. 317. c. 318. c. 319. c. 320. c. 321. c. 322. c. 323. c. 324. c. 325. c. 326. c. 327. c. 328. c. 329. c. 330. c. 331. c. 332. c. 333. c. 334. c. 335. c. 336. c. 337. c. 338. c. 339. c. 340. c. 341. c. 342. c. 343. c. 344. c. 345. c. 346. c. 347. c. 348. c. 349. c. 350. c. 351. c. 352. c. 353. c. 354. c. 355. c. 356. c. 357. c. 358. c. 359. c. 360. c. 361. c. 362. c. 363. c. 364. c. 365. c. 366. c. 367. c. 368. c. 369. c. 370. c. 371. c. 372. c. 373. c. 374. c. 375. c. 376. c. 377. c. 378. c. 379. c. 380. c. 381. c. 382. c. 383. c. 384. c. 385. c. 386. c. 387. c. 388. c. 389. c. 390. c. 391. c. 392. c. 393. c. 394. c. 395. c. 396. c. 397. c. 398. c. 399. c. 400. c. 401. c. 402. c. 403. c. 404. c. 405. c. 406. c. 407. c. 408. c. 409. c. 410. c. 411. c. 412. c. 413. c. 414. c. 415. c. 416. c. 417. c. 418. c. 419. c. 420. c. 421. c. 422. c. 423. c. 424. c. 425. c. 426. c. 427. c. 428. c. 429. c. 430. c. 431. c. 432. c. 433. c. 434. c. 435. c. 436. c. 437. c. 438. c. 439. c. 440. c. 441. c. 442. c. 443. c. 444. c. 445. c. 446. c. 447. c. 448. c. 449. c. 450. c. 451. c. 452. c. 453. c. 454. c. 455. c. 456. c. 457. c. 458. c. 459. c. 460. c. 461. c. 462. c. 463. c. 464. c. 465. c. 466. c. 467. c. 468. c. 469. c. 470. c. 471. c. 472. c. 473. c. 474. c. 475. c. 476. c. 477. c. 478. c. 479. c. 480. c. 481. c. 482. c. 483. c. 484. c. 485. c. 486. c. 487. c. 488. c. 489. c. 490. c. 491. c. 492. c. 493. c. 494. c. 495. c. 496. c. 497. c. 498. c. 499. c. 500. c. 501. c. 502. c. 503. c. 504. c. 505. c. 506. c. 507. c. 508. c. 509. c. 510. c. 511. c. 512. c. 513. c. 514. c. 515. c. 516. c. 517. c. 518. c. 519. c. 520. c. 521. c. 522. c. 523. c. 524. c. 525. c. 526. c. 527. c. 528. c. 529. c. 530. c. 531. c. 532. c. 533. c. 534. c. 535. c. 536. c. 537. c. 538. c. 539. c. 540. c. 541. c. 542. c. 543. c. 544. c. 545. c. 546. c. 547. c. 548. c. 549. c. 550. c. 551. c. 552. c. 553. c. 554. c. 555. c. 556. c. 557. c. 558. c. 559. c. 560. c. 561. c. 562. c. 563. c. 564. c. 565. c. 566. c. 567. c. 568. c. 569. c. 570. c. 571. c. 572. c. 573. c. 574. c. 575. c. 576. c. 577. c. 578. c. 579. c. 580. c. 581. c. 582. c. 583. c. 584. c. 585. c. 586. c. 587. c. 588. c. 589. c. 590. c. 591. c. 592. c. 593. c. 594. c. 595. c. 596. c. 597. c. 598. c. 599. c. 600. c. 601. c. 602. c. 603. c. 604. c. 605. c. 606. c. 607. c. 608. c. 609. c. 610. c. 611. c. 612. c. 613. c. 614. c. 615. c. 616. c. 617. c. 618. c. 619. c. 620. c. 621. c. 622. c. 623. c. 624. c. 625. c. 626. c. 627. c. 628. c. 629. c. 630. c. 631. c. 632. c. 633. c. 634. c. 635. c. 636. c. 637. c. 638. c. 639. c. 640. c. 641. c. 642. c. 643. c. 644. c. 645. c. 646. c. 647. c. 648. c. 649. c. 650. c. 651. c. 652. c. 653. c. 654. c. 655. c. 656. c. 657. c. 658. c. 659. c. 660. c. 661. c. 662. c. 663. c. 664. c. 665. c. 666. c. 667. c. 668. c. 669. c. 670. c. 671. c. 672. c. 673. c. 674. c. 675. c. 676. c. 677. c. 678. c. 679. c. 680. c. 681. c. 682. c. 683. c. 684. c. 685. c. 686. c. 687. c. 688. c. 689. c. 690. c. 691. c. 692. c. 693. c. 694. c. 695. c. 696. c. 697. c. 698. c. 699. c. 700. c. 701. c. 702. c. 703. c. 704. c. 705. c. 706. c. 707. c. 708. c. 709. c. 710. c. 711. c. 712. c. 713. c. 714. c. 715. c. 716. c. 717. c. 718. c. 719. c. 720. c. 721. c. 722. c. 723. c. 724. c. 725. c. 726. c. 727. c. 728. c. 729. c. 730. c. 731. c. 732. c. 733. c. 734. c. 735. c. 736. c. 737. c. 738. c. 739. c. 740. c. 741. c. 742. c. 743. c. 744. c. 745. c. 746. c. 747. c. 748. c. 749. c. 750. c. 751. c. 752. c. 753. c. 754. c. 755. c. 756. c. 757. c. 758. c. 759. c. 760. c. 761. c. 762. c. 763. c. 764. c. 765. c. 766. c. 767. c. 768. c. 769. c. 770. c. 771. c. 772. c. 773. c. 774. c. 775. c. 776. c. 777. c. 778. c. 779. c. 780. c. 781. c. 782. c. 783. c. 784. c. 785. c. 786. c. 787. c. 788. c. 789. c. 790. c. 791. c. 792. c. 793. c. 794. c. 795. c. 796. c. 797. c. 798. c. 799. c. 800. c. 801. c. 802. c. 803. c. 804. c. 805. c. 806. c. 807. c. 808. c. 809. c. 810. c. 811. c. 812. c. 813. c. 814. c. 815. c. 816. c. 817. c. 818. c. 819. c. 820. c. 821. c. 822. c. 823. c. 824. c. 825. c. 826. c. 827. c. 828. c. 829. c. 830. c. 831. c. 832. c. 833. c. 834. c. 835. c. 836. c. 837. c. 838. c. 839. c. 840. c. 841. c. 842. c. 843. c. 844. c. 845. c. 846. c. 847. c. 848. c. 849. c. 850. c. 851. c. 852. c. 853. c. 854. c. 855. c. 856. c. 857. c. 858. c. 859. c. 860. c. 861. c. 862. c. 863. c. 864. c. 865. c. 866. c. 867. c. 868. c. 869. c. 870. c. 871. c. 872. c. 873. c. 874. c. 875. c. 876. c. 877. c. 878. c. 879. c. 880. c. 881. c. 882. c. 883. c. 884. c. 885. c. 886. c. 887. c. 888. c. 889. c. 890. c. 891. c. 892. c. 893. c. 894. c. 895. c. 896. c. 897. c. 898. c. 899. c. 900. c. 901. c. 902. c. 903. c. 904. c. 905. c. 906. c. 907. c. 908. c. 909. c. 910. c. 911. c. 912. c. 913. c. 914. c. 915. c. 916. c. 917. c. 918. c. 919. c. 920. c. 921. c. 922. c. 923. c. 924. c. 925. c. 926. c. 927. c. 928. c. 929. c. 930. c. 931. c. 932. c. 933. c. 934. c. 935. c. 936. c. 937. c. 938. c. 939. c. 940. c. 941. c. 942. c. 943. c. 944. c. 945. c. 946. c. 947. c. 948. c. 949. c. 950. c. 951. c. 952. c. 953. c. 954. c. 955. c. 956. c. 957. c. 958. c. 959. c. 960. c. 961. c. 962. c. 963. c. 964. c. 965. c. 966. c. 967. c. 968. c. 969. c. 970. c. 971. c. 972. c. 973. c. 974. c. 975. c. 976. c. 977. c. 978. c. 979. c. 980. c. 981. c. 982. c. 983. c. 984. c. 985. c. 986. c. 987. c. 988. c. 989. c. 990. c. 991. c. 992. c. 993. c. 994. c. 995. c. 996. c. 997. c. 998. c. 999. c. 1000. c. 1001. c. 1002. c. 1003. c. 1004. c. 1005. c. 1006. c. 1007. c. 1008. c. 1009. c. 1010. c. 1011. c. 1012. c. 1013. c. 1014. c. 1015. c. 1016. c. 1017. c. 1018. c. 1019. c. 1020. c. 1021. c. 1022. c. 1023. c. 1024. c. 1025. c. 1026. c. 1027. c. 1028. c. 1029. c. 1030. c. 1031. c. 1032. c. 1033. c. 1034. c. 1035. c. 1036. c. 1037. c. 1038. c. 1039. c. 1040. c. 1041. c. 1042. c. 1043. c. 1044. c. 1045. c. 1046. c. 1047. c. 1048. c. 1049. c. 1050. c. 1051. c. 1052. c. 1053. c. 1054. c. 1055. c. 1056. c. 1057. c. 1058. c. 1059. c. 1060. c. 1061. c. 1062. c. 1063. c. 1064. c. 1065. c. 1066. c. 1067. c. 1068. c. 1069. c. 1070. c. 1071. c. 1072. c. 1073. c. 1074. c. 1075. c. 1076. c. 1077. c. 1078. c. 1079. c. 1080. c. 1081. c. 1082. c. 1083. c. 1084. c. 1085. c. 1086. c. 1087. c. 1088. c. 1089. c. 1090. c. 1091. c. 1092. c. 1093. c. 1094. c. 1095. c. 1096. c. 1097. c. 1098. c. 1099. c. 1100. c. 1101. c. 1102. c. 1103. c. 1104. c. 1105. c. 1106. c. 1107. c. 1108. c. 1109. c. 1110. c. 1111. c. 1112. c. 1113. c. 1114. c. 1115. c. 1116. c. 1117. c. 1118. c. 1119. c. 1120. c. 1121. c. 1122. c. 1123. c. 1124. c. 1125. c. 1126. c. 1127. c. 1128. c. 1129. c. 1130. c. 1131. c. 1132. c. 1133. c. 1134. c. 1135. c. 1136. c. 1137. c. 1138. c. 1139. c. 1140. c. 1141. c. 1142. c. 1143. c. 1144. c. 1145. c. 1146. c. 1147. c. 1148. c. 1149. c. 1150. c. 1151. c. 1152. c. 1153. c. 1154. c. 1155. c. 1156. c. 1157. c. 1158. c. 1159. c. 1160. c. 1161. c. 1162. c. 1163. c. 1164. c. 1165. c. 1166. c. 1167. c. 1168. c. 1169. c. 1170. c. 1171. c. 1172. c. 1173. c. 1174. c. 1175. c. 1176. c. 1177. c. 1178. c. 1179. c. 1180. c. 1181. c. 1182. c. 1183. c. 1184. c. 1185. c. 1186. c. 1187. c. 1188. c. 1189. c. 1190. c. 1191. c. 1192. c. 1193. c. 1194. c. 1195. c. 1196. c. 1197. c. 1198. c. 1199. c. 1200. c. 1201. c. 1202. c. 1203. c. 1204. c. 1205. c. 1206. c. 1207. c. 1208. c. 1209. c. 1210. c. 1211. c. 1212. c. 1213. c. 1214. c. 1215. c. 1216. c. 1217. c. 1218. c. 1219. c. 1220. c. 1221. c. 1222. c. 1223. c. 1224. c. 1225. c. 1226. c. 1227. c. 1228. c. 1229. c. 1230. c. 1231. c. 1232. c. 1233. c. 1234. c. 1235. c. 1236. c. 1237. c. 1238. c. 1239. c. 1240. c. 1241. c. 1242. c. 1243. c. 1244. c. 1245. c. 1246. c. 1247. c. 1248. c. 1249. c. 1250. c. 1251. c. 1252. c. 1253. c. 1254. c. 1255. c. 1256. c. 1257. c. 1258. c. 1259. c. 1260. c. 1261. c. 1262. c. 1263. c. 1264. c. 1265. c. 1266. c. 1267. c. 1268. c. 1269. c. 1270. c. 1271. c. 1272. c. 1273. c. 1274. c. 1275. c. 1276. c. 1277. c. 1278. c. 1279. c. 1280. c. 1281. c. 1282. c. 1283. c. 1284. c. 1285. c. 1286. c. 1287. c. 1288. c. 1289. c. 1290. c. 1291. c. 1292. c. 1293. c. 1294. c. 1295. c. 1296. c. 1297. c. 1298. c. 1299. c. 1300. c. 1301. c. 1302. c. 1303. c. 1304. c. 1305. c. 1306. c. 1307. c. 1308. c. 1309. c. 1310. c. 1311. c. 1312. c. 1313. c. 1314. c. 1315. c. 1316. c. 1317. c. 1318. c. 1319. c. 1320. c. 1321. c. 1322. c. 1323. c. 1324. c. 1325. c. 1326. c. 1327. c. 1328. c. 1329. c. 1330. c. 1331. c. 1332. c. 1333. c. 1334. c. 1335. c. 1336. c. 1337. c. 1338. c. 1339. c. 1340. c. 1341. c. 1342. c. 1343. c. 1344. c. 1345. c. 1346. c. 1347. c. 1348. c. 1349. c. 1350. c. 1351. c. 1352. c. 1353. c. 1354. c. 1355. c. 1356. c. 1357. c. 1358. c. 1359. c. 1360. c. 1361. c. 1362. c. 1363. c. 1364. c. 1365. c. 1366. c. 1367. c. 1368. c. 1369. c. 1370. c. 1371. c. 1372. c. 1373. c. 1374. c. 1375. c. 1376. c. 1377. c. 1378. c. 1379. c. 1380. c. 1381. c. 1382. c. 1383. c. 1384. c. 1385. c. 1386. c. 1387. c. 1388. c. 1389. c. 1390. c. 1391. c. 1392. c. 1393. c. 1394. c. 1395. c. 1396. c. 1397. c. 1398. c. 1399. c. 1400. c. 1401. c. 1402. c. 1403. c. 1404. c. 1405. c. 1406. c. 1407. c. 1408. c. 1409. c. 1410. c. 1411. c. 1412. c. 1413. c. 1414. c. 1415. c. 1416. c. 1417. c. 1418. c. 1419. c. 1420. c. 1421. c. 1422. c. 1423. c. 1424. c. 1425. c. 1426. c. 1427. c. 1428. c. 1429. c. 1430. c. 1431. c. 1432. c. 1433. c. 1434. c. 1435. c. 1436. c. 1437. c. 1438. c. 1439. c. 1440. c. 1441. c. 1442. c. 1443. c. 1444. c. 1445. c. 1446. c. 1447. c. 1448. c. 1449. c. 1450. c. 1451. c. 1452. c. 1453. c. 1454. c. 1455. c. 1456. c. 1457. c. 1458. c. 1459. c. 1460. c. 1461. c. 1462. c. 1463. c. 1464. c. 1465. c. 1466. c. 1467. c. 1468. c. 1469. c. 1470. c. 1471. c. 1472. c. 1473. c. 1474. c. 1475. c. 1476. c. 1477. c. 1478. c. 1479. c. 1480. c. 1481. c. 1482. c. 1483. c. 1484. c. 1485. c. 1486. c. 1487. c. 1488. c. 1489. c. 1490. c. 1491. c. 1492. c. 1493. c. 1494. c. 1495. c. 1496. c. 1497. c. 1498. c. 1499. c. 1500. c. 1501. c. 1502. c. 1503. c. 1504. c. 1505. c. 1506. c. 1507. c. 1508. c. 1509. c. 1510. c. 1511. c. 1512. c. 1513. c. 1514. c. 1515. c. 1516. c. 1517. c. 1518. c. 1519. c. 1520. c. 1521. c. 1522. c. 1523. c. 1524. c. 1525. c. 1526. c. 1527. c. 1528. c. 1529. c. 1530. c. 1531. c. 1532. c. 1533. c. 1534. c. 1535. c. 1536. c. 1537. c. 1538. c. 1539. c. 1540. c. 1541. c. 1542. c. 1543. c. 1544. c. 1545. c. 1546. c. 1547. c. 1548. c. 1549. c. 1550. c. 1551. c. 1552. c. 1553. c. 1554. c. 1555. c. 1556. c. 1557. c. 1**

quod supra dist. 72. c. clericum & II. q. 1. c. de pers. 37. §.
 pr. & c. vero & 27. q. 1. c. si quis episcopus. 6. Hæc
 negativa causa sint de ordine, ex quo sumitur majori-
 tas multarum & obedientia clericorum. §. Secunda 4
 statuta causa est potestas; ut Archidiaconus est ma-
 jor Archipresbytero *Sup. de offic. Archipresb.*
 dist. 1. & de offic. primi c. un. §. Tertia causa 5
 est tempus ordinationis: quoniam ceteris pa-
 ribus is, qui prius ordinatus fuit, ei præfertur
 qui postea ordinatus est. c. 1. & *Inf. de pane.*
 dist. 1. vers. si autem pares & *dist. 17. c. ult. & dist.*
 15. c. ult. §. Quarta causa est dignitas & præ- 6
 rogativa ordinantis. c. per tuas 7. §. Nota 7
 primo, eundem eodem posse diverso respectu
 esse majorem, & minorem vel æqualem, ut
 Archidiaconus ordine est major Archipres-
 bytero, ut enim Archipresbyter est presbyter,
 Archidiaconus est diaconus *dist. 60. c. 1. 2. 3.*
 omnibus autem diaconis præferuntur pres-
 byteri *dist. 93. c. diac. 12. cum 8. sequente c. le-*
gimus. 24. potestate vero Archidiaconus est
 major Archipresbytero, ut paulo ante notavi.
 Nota secundo minorem majori præferri, 8
 cuius vices gerat, qui utroque major est. Ut
 Archidiaconus vices gerens episcopi, vel Archiepi-
 scopi, præfertur presbytero *d. dist. 33. c. pen-*
ult. & c. ult. & delegatus Papæ in causa sibi
commissa præfertur cuicumque ordinario. Sup.
de offic. delegat. c. sane quia II. Absoluta est
 tertia hujus libri pars, quæ est de prælatis &
 clericis.

XXXIV. De treuga & pace.

- 1 **S**equitur quarta pars, quæ in Digestis dicitur de pactis, & de transactionibus. hic additur tractatus de treuga & pace: quoniam etiam hæc pactis constituuntur. *D. de pactis. l. 1. nec minus pacis, quam pacti vocabulum.*
- 2 **T**ra- ctione deducitur. *D. eod. l. 1. §. 1.* In hac igitur parte sunt tres tractatus: quorum primus est de treuga & pace, duo namque tempora in reipublicæ administratione spectantur: alterum pacis, alterum belli. *Inst. proæ. in pr. Arist. Polit. l. 1. c. 3. & l. 7. c. 14.* In bello bellum pace tollitur, ita per treugam alio modo suspenditur. Quare non inscite dicimus, treugam esse pacem temporariam, pacem vero esse treugam perpetuam; etenim treuga est, cum hostes se invicem lacessere tempus non possunt, ut colligitur ex *l. 1. §. 1. in pr. D. de captiv. §. Cum hostibus est bellum D. eod. l. hostes. 24. & inter treuga. Cum foederatis est pax D. eod. l. 1. nec non cum iis regibus aut populis, quibus cum nec bellum est, nec foedus. D. eod. l. 5. §. 1.*
- 3 **L**imitium 19. §. 1. *D. de captiv. §. Cum hostibus est bellum D. eod. l. hostes. 24. & inter treuga. Cum foederatis est pax D. eod. l. 1. nec non cum iis regibus aut populis, quibus cum nec bellum est, nec foedus. D. eod. l. 5. §. 1.*
- 4 **P**ace. §. Treuga duplex est: canonica & conventionalis. Canonica est, quæ certis temporibus jure Canonico constituitur, ita ut qui violans puniatur *c. 1.* Conventionalis est, quam Latini inducias appellant. Hanc jus-

consultus ita definit, cum in breve & presens
 tempus convenit, (subaudi inter hostes) ne se
 invicem laceffant. d. l. postliminium. §. i.
 Nota primo, decretalium conditorem recte
 descripsisse hunc titulum de treuga, non de in-
 duciis: quia (ut ex dictis manifestum est) treu-
 ga latius patet, quam induciæ, & in artibus
 tradendis cum liceat facilioris doctrinæ causa
 ingere nova vocabula *Aristot. categor. c. 7.*
 art. ii. quod & Poëtis Horatius in arte con-
 cedit, multo magis licitus debet esse usus vo-
 cabulorum vulgo usitatorum, licet barbara
 sint; sicut enim multa vocabula Græca, ut hy-
 potheca, emphyteusis, & similia; ita quædam
 barbara, ut gaza, usu etiam apud bonos au-
 ctiores recepta sunt; ergo non solum ex Græ-
 co, sed etiam ex barbaro fonte, cum est opus,
 ubi Græcus fons exaruit, vocabula haurire
 licet: nec minus in jure canonico verbum
 treugæ, quam apud Livium vocabulum suffe-
 ras ferendum est. Sed translaticium est, ut
 homines ad reprehendendum propensi, ea
 suspent, quæ non intelligunt. §. Nota secun- 6
 do de securitate tres regulas. I. Tempore
 belli securitas non est inter eos, inter quos est
 bellum *D. de acquir. rer. dom. l. 5. §. ult. l. 7.*
pr. & Inst. de rer. divis. §. item ea. exceptis
 certis personis, quibus ex speciali privilegio
 indulgetur, ut nequeant jure belli offendi,
 quoniam ipsi bellum non gerunt, ut presby-
 teri,

teri, monachi, & cæteri, qui enumerantur
 c. 2. Idcirco Doctores dicunt, cum hinc
 treugam perpetuam. Hoc privilegium
 telligo procedere tantum in bello, quod
 Christianos principes geritur: quod a Do
 ribus pro bello civili habetur, ita ut in
 pti non fiant servi capientium D. *de captiv.*
si quis ingenuam 21. §. 1. quia omnes Chri
 ni principes populi que sunt ejusdem Eccl
 cives. II. Tempore pacis securitas con
 tur federatis D. *de captiv. d. l. 7.* non
 quibuscum nec fœdus est; nec amicitia
 hospitium. D. *eod. d. l. 5. §. in pace.* III. Te
 pore treugæ conceditur securitas etiam
 xxiiij. q. 1. c. noli 3. *vers. fides.*

XXXV. De pactis.

SECUNDUS tractatus est de pactis, de quibus
 dixi D. *eodem. tit.* §. Nota si nudo pacto
 convenit, paciscentem non cogi jure acti
 ut fidem præstet D. *b. tit. l. 7. §. sed cum*
 sed disciplinam seu censuram Ecclesiasticam
 c. 1. & 3.

XXXVI. De transactionibus.

TERTIUS tractatus est de transactionibus
 de quibus egi D. *b. 1.* Hic est finis que
 partis hujus primi libri.

XXXVII. De postulando.

QUINTA pars est de his, qui suo vel alieno

mine litigant : quales sunt primo postu-
ntes , de quibus dixi *D. hoc tit.*

XXXIIX. De procuratoribus.

Secundo procuratores, de quibus tractavi
D. b. t.

XXXIX. De syndico.

Tertio syndici, de quibus dixi ad *tit. D.*
quod cujusc. univers. nom.

XL. De his, que vi metusve causa.

Secunda pars est de restitutionibus in inte-
grum. Est autem restitutio multiplex. Pri-
ma est restitutio propter vim & metum, de
qua dixi *D. quod metus caus.*

XLI. De in integrum restitutione.

Secunda est restitutio minorum. *c. constitu-*
tus 8. de qua *D. de minor. §.* His dupliciter 2
Ecclesia comparatur. *c. i. § 3. I.* Quia sicut
minor ideo restituitur, quia tempore minoris
gravis læsus est : ita Ecclesia, quodocunque
læsa sit, restitui debet, quia semper habetur
pro minore ; hoc Papa Alexander significa-
vit in *d. c. i.* inquit Ecclesiam semper illæ-
sam servari : (de quorum verborum interpre-
tatione Doctores valde ambigunt) non enim
aspicit Pontifex ad tempus petendæ restitu-
tionis, sed ad tempus læsionis. II. Quia ut
minor restitutionem petere debet intra qua-
drien-

driennium, ita etiam Ecclesia. Hic tamen
solum est similitudo, sed etiam discreta
quia quadriennium minori non currit,
diu est minor, sed in majori aetate currit.
cipit *C. de temp. in integ. rest. l. ult.* Et
autem currit a die lésionis. *Inf. l. 6. v.*

3 Quarta est restitutio majorum 25. annis
propter absentiam, aliamve similem causa
edicto prætoris comprehensam, vel ex
rali clausula, quotiescunque cessante
li edicto æquitas suadet, ut restituatur.
Et D. ex quibus caus. major l. 1.

*XLII. De alienatione iudicii mutandi
causa facta.*

Quinta est restitutio propter aliena-
tionem iudicii mutandi causa factam
exposui *D. b. t.* Absoluta est sexta
pars de restitutionibus.

XLIII. De arbitris.

Septima & ultima pars est de arbitris
quibus dixi *D. hoc tit.* Hic una cum
mo libro Decretalium finiuntur iuris
mordia, quæ a Justiniano appellan-
τα πρώτα.